

Stanisław Pikulski

Prof. zw. dr hab. Andrzej Marek (ur.
9 maja 1940 - zm. 13 lutego 2012)

Studia Prawnoustrojowe nr 19, 197-201

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

*In memoriam***Prof. zw. dr hab. Andrzej Marek
(ur. 9 maja 1940 – zm. 13 lutego 2012)**

W dniu 22 lutego 2012 r. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyła się uroczystość pogrzebowa prof. zw. dr. hab. Andrzeja Marka – jednego z najwybitniejszych polskich profesorów nauk prawnych specjalizującego się w zakresie prawa karnego i kryminologii. W uroczystości tej oprócz rodziny i najbliższych przyjaciół zmarłego wzięło udział wielu profesorów z wydziałów prawa uniwersytetów polskich, a także innych wydziałów. Zaslugi Profesora dla nauki polskiej przedstawili w swoich wystąpieniach Rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Dziekan Wydziału Prawa i Administracji oraz wiele innych osób. W wystąpieniach tych podkreślano, że prof. zw. dr hab. Andrzej Marek to wybitna osobowość w polskiej nauce, niezaprzeczalny autorytet naukowy i moralny zasługujący na najwyższe zaszczyty. Jego dzieła z zakresu nauk penalnych, a zwłaszcza prawa karnego materialnego i kryminologii wniosły wielki wkład do nauki polskiej, znane są także w wielu krajach na świecie.

Profesor Andrzej Marek urodził się w Brzozowie. W 1964 r. ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, uzyskując tytuł magistra prawa. W 1968 r. obronił pracę doktorską pt. *Stopień społecznej niebezpieczeństwa czynu jako podstawa umorzenia postępowania karnego* przed Radą Wydziału Prawa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, uzyskując stopień naukowy doktora nauk prawnych. W 1972 r. na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Warunkowe umorzenie postępowania w polskim ustawodawstwie karnym*, nagrodzonej w konkursie miesięcznika „Państwo i Prawo” oraz pozostałego dorobku naukowego Rada Wydziału Prawa Uniwersytetu Łódzkiego nadała Mu stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa karnego materialnego. W 1979 r. został profesorem nadzwyczajnym nauk prawnych, a w 1985 r. profesorem zwyczajnym nauk prawnych.

Profesor Andrzej Marek od 1964 r. był zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, przechodząc kolejno od asystenta, adiunkta, docenta i profesora nadzwyczajnego do profesora zwyczajnego. W tym okresie pełnił liczne funkcje akademickie. W latach

1973–1975 był prodziekanem, a w latach 1978–1981 dziekanem Wydziału Prawa i Administracji. Przez 11 lat (1979–1990) pełnił funkcję dyrektora Instytutu Prawa Karnego i Kryminologii. Po likwidacji instytutów w 1990 r. do 2010 r. był kierownikiem Katedry Prawa Karnego i Kryminologii, następnie przeszedł na emeryturę, lecz nadal pracował w tej Katedrze. Przez wiele lat był członkiem Senatu UMK jako przedstawiciel Wydziału Prawa i Administracji.

Profesor Andrzej Marek prowadził wykłady na wielu uniwersytetach na świecie. Jego zainteresowania naukowe były rozległe i obejmowały szeroko pojęte prawo karne, w tym także prawo karne procesowe, prawo wykroczeń, kryminologię i wiktymologię. Rozwijał je nie tylko w kraju, lecz także podczas licznych pobytów zagranicznych, wśród których należy wymienić roczny pobyt w Stanach Zjednoczonych (1976–1977) na podstawie konkursowego stypendium przyznanego przez American Council of Learned Societies z afiliacją University of Pennsylvania w Filadelfii i w University of Southern California w Los Angeles; sześciomiesięczne stypendium badawcze w Instytucie Maxa Plancka Międzynarodowego i Porównawczego Prawa Karnego w Freiburgu w 1985 r. oraz kolejne stypendia badawcze w tym Instytucie na Uniwersytecie w Kolonii (1990, 1993, 1999). Wyrazem wysokiej oceny i prestiżu Profesora Andrzeja Marka było trzykrotne zaproszenie Go w charakterze profesora występującego przez Uniwersytet w Munster (semestry zimowe 1989/1990, 1992/1993) i Uniwersytet w Edynburgu (semestr zimowy 1990/1991). Podkreślenia wymagają także Jego liczne pobyty w inter-University Centre w Dubrowniku jako wykładowcy i uczestnika seminariów wiktymologicznych, kilkakrotny udział w seminariach organizowanych przez Istituto Superiore Internazionale di Science Criminali w Syrakuzach (Instytut AIDP), a ostatnio udział w polsko-niemieckich seminariach organizowanych przez Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie nad Odrą i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Należy do tego dodać uczestnictwo Profesora w kongresach i sympozjach prawa karnego, kryminologii i wiktymologii (m.in. w Budapeszcie, Hamburgu, Lizbonie, Wiedniu, Sztokholmie i Zagrzebiu) oraz wykłady gościnne w wielu ośrodkach naukowych. Na kongresach i sympozjach międzynarodowych wygłaszał referaty, które spotykały się z zainteresowaniem i uznaniem naukowym. W referatach tych podejmował najtrudniejsze tematy z zakresu prawa karnego, kryminologii i wiktymologii.

Na szczególne podkreślenie zasługuje aktywność Profesora w zakresie tworzenia i reformowania prawa karnego. Jej przejawem był udział w pracach Komisji ds. Reformy Prawa Karnego, która opracowała projekt kodeksu karnego z 1997 r. (1989–1996) oraz Komisji powołanej przez Prezydenta RP w sprawie nowelizacji kodeksu karnego (2001–2002). Jako ekspert uczestniczył w latach 2002–2004 w pracach Nadzwyczajnej Komisji Sejmu ds. Zmian w Kodyfikacji (podkomisja prawa karnego), następnie przewodniczył zespołowi

prawa karnego materialnego w Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości (2004–2005).

W ramach działalności dydaktycznej Profesor Andrzej Marek prowadził wykłady z prawa karnego materialnego i procesowego, prawa wykroczeń i kryminologii, a także oblegane przez studentów seminaria magisterskie. Jego wykłady zawsze cieszyły się dużą popularnością.

Profesor ma również wielkie osiągnięcia w kształceniu kadr naukowych – był promotorem szesnastu pomyślnie zakończonych przewodów doktorskich, pełnił funkcję recenzenta w wielu przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich, a jako stały opiniodawca Centralnej Komisji ds. Stopni Naukowych i Tytułu Naukowego przygotował opinie dotyczące zatwierdzania uchwał o nadaniu stopnia doktora habilitowanego oraz wniosków o nadanie tytułu profesora większości profesorów prawa karnego czynnych obecnie na polskich uniwersytetach (napisał łącznie 30 takich opinii). Recenzował także wnioski o nadanie tytułu doktora honoris causa prof. dr. hab. H.J. Schneide-rowi (Uniwersytet Łódzki, 1990) i prof. dr. hab. H.J. Hirscherowi (UAM w Poznaniu, 1991).

Za zasługi dla rozwoju nauki, zaangażowanie w procesy legislacyjne oraz pracę na rzecz środowiska akademickiego Profesor Andrzej Marek został uhonorowany Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasług, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, a także licznymi nagrodami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Profesor Andrzej Marek był członkiem międzynarodowych i krajowych organizacji naukowych. Należy tu wymienić: International Association of Penal Law (sekcja polska, od 1968 r.), International Society of Criminology (od 1977 r.), World Society of Victimology (od 1979 r.), Towarzystwo Naukowe Prawa Karnego z siedzibą w Warszawie oraz Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. St. Batawii w Warszawie i Towarzystwo Naukowe w Toruniu.

W środowisku akademickim Profesor Andrzej Marek cieszył się wielkim uznaniem nie tylko z powodu rozległej wiedzy naukowej, lecz także z uwagi na Jego wyjątkową rzetelność, obiektywizm i życzliwość. Jako nauczyciel akademicki był darzony autentycznym szacunkiem zarówno przez kadrę naukowo-dydaktyczną, jak i studentów z powodu niekwestionowanego autorytetu naukowego. Dorobek naukowy Profesora jest imponujący – obejmuje ponad 300 publikacji i ekspertyz, w tym wiodące podręczniki do nauk prawa karnego i prawa wykroczeń, na podstawie których kształtowały się i nadal się kształcą liczne pokolenia studentów prawa. Napisał On także stosunkowo obszerny komentarz do kodeksu karnego, wykorzystywany zwłaszcza przez praktyków.

Nieprzeciętny format naukowy Profesora Andrzeja Marka sprawia, że dokonanie syntetycznej oceny oraz przedstawienie wszystkich zasadniczych

cech wyróżniających Jego dorobek naukowy nie jest łatwe. W tej sytuacji można przedstawić zaledwie niektóre z nich:

1. Rozległość tematyki badawczej, której zakres ilustrują Jego publikacje, napisane w sposób nowatorski i twórczy tak pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym.

2. Przesunięcie akcentów w kierunku syntezy i uogólnienia, budowania teorii, a nawet tworzenia filozofii podstawowych problemów prawa karnego materialnego, kryminologii i wiktymologii – wyraźnie zauważalne po uzyskaniu tytułu naukowego profesora. Przykładem tego mogą być dzieła: *Prawo karne, Zagadnienia teorii i praktyki, Prawo karne* (9 wydań), *Podstawy prawa karnego i prawa wykroczeń* oraz wiele publikacji w językach obcych.

3. Dążenie do łączenia teoretycznego rozwoju dociekań naukowych z aktualnymi potrzebami praktyki, którymi teoria musi służyć. Dowodem na to są liczne, pionierskie publikacje, w których znajdują odbicie takie instytucje, jak warunkowe umorzenie postępowania w polskim ustawodawstwie karnym i obrona konieczna w prawie karnym, obowiązek naprawienia szkody i inne.

4. Jasne i precyzyjne określenie celu badań i analiz, głęboka znajomość realiów problemu, precyzyjna, wielokierunkowa, wielopłaszczyznowa i wieloaspektowa analiza podjętego tematu oraz klarowne wskazanie konkretnych propozycji przydatnych w praktyce. Dobitnym tego przykładem mogą być Jego prace dotyczące instytucji karnomaterialnych wykroczeń, przestępstw i zjawisk kryminogennych.

5. Autonomiczność myślenia naukowego – wbrew funkcjonującym schematom czy stereotypom. Profesor wykazywał bowiem bezpodstawność i błędność wielu koncepcji karnomaterialnych i kryminologicznych całkowicie nieadekwatnych do dzisiejszej rzeczywistości. Przykładem tego są liczne prace, w których silnie akcentował potrzebę zmiany koncepcji przeciwdziałania współczesnej przestępczości, warunkującej konieczność modyfikacji modeli wymiaru i wykonania kary oraz kierunków działań praktycznych w tym zakresie.

Profesor Andrzej Marek był naukowcem wielkiego formatu, wybitnym teoretykiem z zakresu prawa karnego i kryminologii, a także nauk pokrewnych, twórcą licznych podstawowych w skali światowej koncepcji, znanym i cytowanym w najważniejszych dziełach na świecie z zakresu prawa karnego, kryminologii i wiktymologii. Jego działalność naukowa wykracza daleko poza granice naszego kraju.

Dobitnym dowodem wysokiej pozycji i powszechnego uznania w środowisku naukowym było powierzenie Profesorowi Andrzejowi Markowi funkcji redaktora naczelnego 11-tomowego *Systemu prawa karnego*. To przedsięwzięcie bez precedensu w całej historii nauki prawa karnego w Polsce. Zaangażowana w nie jest profesura prawa karnego, liczni doktorzy i doktorzy habilitowani ze wszystkich ośrodków akademickich. Skupienie wysiłków tak wielkiej

rzeszy pracowników na rzecz realizacji wspomnianego projektu było możliwe jedynie dzięki wielkiemu autorytetowi Profesora Andrzeja Marka i zaufaniu w skuteczność Jego kierownictwa. Przedsięwzięcie to realizowane jest z dużym powodzeniem – ukazały się już cztery tomy, a kolejne zostaną opublikowane wkrótce. Wielki żal, że Profesorowi Andrzejowi Markowi nie dane było dokończenie tego wielkiego dzieła. Wybitne osiągnięcia na polu naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym, a szczególnie w zakresie prawa karnego materialnego, kryminologii i wiktymologii w pełni przemawiają za oddaniem Mu hołdu jako Wielkiemu Człowiekowi, Naukowcowi i Humanście. Był Człowiekiem życzliwym i wymagającym od siebie i innych.

Część Jego Pamięci!

Stanisław Pikulski